

Bydgoszcz, 11 grudnia 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.6.2019.MK

**Pan
Czesław Woliński
Burmistrz Nowego
Urząd Gminy Nowe
Plac Św. Rocha 5
86-170 Nowe**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2337 z późn. zm.),

w: Urząd Gminy, Plac Św. Rocha 5, 86-170 Nowe.

w dniach: od 11.10.2019 r. do 11.10.2019 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M.K.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K.D.-starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody, Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy,

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez p. XX- pracownika Urzędu Gminy Nowe.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Karty prowadzone prawidłowo.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2018 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 1.500 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr XI/78/99 Rady Miejskiej w Nowem. Gmina Nowe zawarła w dniu 21.06.2017 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 869 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:

- fakturę za: przygotowanie cmentarzy i miejsc pamięci - zakup kwiatów, zniczy, porządkowanie cmentarzy wojennych (kwota: 1.627,62 zł).

Powyższą fakturą Gmina Nowe udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2018 roku na kwotę 1.627,62 zł, w tym kwota 1.500 zł z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z przeznaczeniem na groby wojenne. Dotację wydatkowano prawidłowo.

Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Nowe znajdują się 3 obiekty grobownictwa wojennego. W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów:

1. cmentarz żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r., ul. Kolejowa, Nowe.

Teren cmentarza ogrodzony (plot z siatki drucianej), nawierzchnia wyłożona kostką betonową, częściowo obsiana trawą. W centralnej części cmentarza znajduje się trzystopniowe podwyższenie, na którym posadowiono betonowy obelisk wsparty na lastrykowej podstawie. Powierzchnia podwyższenia przed obeliskiem wyłożona płytkami z lastryka. Na ścianie czołowej obelisku umieszczono następujące symbole:

- po lewej stronie u góry: godło państwowe,
- po prawej stronie u góry: herb Nowego,
- w centralnej części: krucyfiks,
- u dołu: granitowa tablica pamiątkowa treści:

/symbol orła wojskowego wz. 1919/
Pamięci spoczywających tu żołnierzy Wojska Polskiego
poległych we wrześniu 1939 r. w walce z niemieckim najeźdźcą

/nazwiska/

Na podstawie obelisku umieszczono tablicę z napisem treści:

W 30-TĄ ROCZNICĘ
NAPAŚCI HITLEROWSKIEJ
NA POLSKĘ
SPOŁECZEŃSTWO MIASTA NOWEGO
I ZW. INW. WOJ. PRL. NOWE

Na podwyższeniu przed pomnikiem ustawiono także misy zniczowe oraz betonowe kwietniki z nasadzeniami roślinnymi. Po lewej stronie pomnika znajduje się masz flagowy.

Na terenie cmentarza w części znajdującej się przed obeliskiem wzniesiono dwie kwatery (jedna po prawej, druga po lewej stronie). Ich powierzchnia została przykryta płytami z lastryka, które posadowiono na podstawach wykonanych z analogicznego materiału. Płyty umieszczono w rzędzie naprzemiennie na różnej wysokości. Na szczycie co drugiej płyty zamocowano lastrykowe podesty z imiennymi tablicami poległych żołnierzy: Stanisław Bartosik, Rudolf Ziętak, Kazimierz Wąsacz, Jan Dyś, Zygmunt Bielicki, Brunon Wasilewski, Antoni Kwaśny, Bronisław Kornacki, Wincenty Borowiecki, Wacław Przybylski. W okolicy kwater ustawiono ławki.

Przy bramie wejściowej na teren cmentarza znajduje się granitowa płyta z symbolem orła wojskowego wz. 1919 oraz napisem treści:

„Przechodniu powiedz Polsce,
żeśmy polegli wierni Jej służbie”

MOGIŁA

ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO
POLEGŁYCH W OBRONIE OJCZYZNY
W 1939 ROKU

Ponadto ustawiono także tablicę ze znakiem miejsca pamięci narodowej oraz tabliczkę informacyjną z napisem treści: „Cmentarz Żołnierzy Polskich poległych w 1939 r.”. Teren przed bramą wejściową również wyłożony kostką betonową.

Stan obiektu dobry, teren zadbane. Napisy czytelne, płyty nagrobne bez pęknięć i ubytków. W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się przeredagowanie tekstu napisu na tablicy zamocowanej na podstawie obelisku (użyto m.in. przestarzałego określenia „napaści hitlerowskiej”, które obecnie zastępuje się zwrotem „walk z niemieckim najeźdźcą”). W miarę dostępności środków finansowych zaleca się także remont nawierzchni podestu przed pomnikiem oraz elementów niektórych obrzeży mogiłnych.

2. Cmentarz żołnierzy Armii Czerwonej z 1945 r., ul. Kolejowa, Nowe.

Na cmentarzu znajduje się 11 mogił zbiorowych, których powierzchnię przykryto betonowymi płytami wspartymi na murowanych skrzynkowych podstawach. Ponadto przy wejściu na obiekt znajdują się dwa groby pojedyncze oraz fontanna. Teren pomiędzy mogiłami obsiany trawą, obecne również nasadzenia roślinne. W centralnej części obiektu usytuowano betonowy obelisk z tablicą pamiątkową koloru czarnego z napisem treści:

BOHATEROM
ARMII RADZIECKIEJ
SPOŁECZEŃSTWO
MIASTA NOWEGO

Na szczycie pomnika zamocowano symbol czerwonej gwiazdy. Przed jego frontem po lewej stronie ustawiono misę zniczową na betonowej podstawie koloru czerwonego, betonowy kwietnik oraz prostokątny blok wykonany z lastryka, na którym umieszczono tablicę z jasnego kamienia z napisem treści:

Tutaj pochowano 657 bohaterskich
żołnierzy Armii Radzieckiej
poległych w walce
o wyzwolenie miasta
i okolicznych wsi
spod okupacji hitlerowskiej
w 1945 r

Dojście do pomnika wyłożono kostką betonową.

Na płytach nagrobnych w różnych częściach cmentarza umieszczono niedużych rozmiarów tabliczki z ciemnego granitu upamiętniające żołnierzy radzieckich:

1. Mykoła Jurijowicz Bałagutrak (napis w języku ukraińskim),
2. Wasyl Teodosijowicz Sztefanica (napis w języku ukraińskim),
3. Grigorij Semenowycz Pidobid (napis w języku ukraińskim),
4. Andriej Gierasimowicz Wagin (napis w języku rosyjskim).

W pobliżu bramy wejściowej po obu stronach fontanny usytuowane są 2 groby indywidualne. Nagrobki przykryte płytami z lastryka, z analogicznego materiały wykonane również płyty pionowe z symbolem czerwonej gwiazdy. Na nagrobku usytuowanym po lewej stronie umieszczono tabliczkę z jasnego kamienia z napisem treści: ST. LEJTN. M. J. SIOMIN. Na nagrobku usytuowanym po prawej stronie umieszczono tabliczkę z jasnego kamienia z napisem treści: MŁ. LEJTN. PIOTR PAWŁOWICZ LEWICKIJ (tabliczka przełamana, prawdopodobnie uprzednio zamocowana była do płyty pionowej). Teren cmentarza ogrodzony, przy bramie wejściowej ustawiono tabliczkę informacyjną z napisem treści: „Cmentarz Żołnierzy Radzieckich poległych w 1945 roku”.

Stan obiektu dobry, w przypadku mogił zadowolający. Teren zadbane, zieleń pielęgnowana, napisy widoczne.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację napisów pamiątkowych. W miarę dostępności środków finansowych zaleca się także remont spękanych płyt nagrobnych.

3. Mogiła pojedyncza ofiary okupanta niemieckiego z 1939 r., teren leśny w okolicy miejscowości Mały Komórsk.

Obrzeże mogilne w formie bloków z lastryka. W centralnej części mogiły umieszczono poziomą lastrykową płytę, po obu jej stronach powierzchnię wysypano naturalnym kamieniem. Element główny w postaci pionowo ustawionego bloku z lastryka wspartego na podstawie wykonanej z analogicznego materiału. Po obu stronach umieszczono kolejne 2 niedużych rozmiarów lastrykowe elementy (prawdopodobnie podstawy pod wazon). Na pionowym bloku zamocowano granitową tablicę pamiątkową z napisem treści:

POMORDOWANYM
ZA POLSKOŚĆ
ZIEMI POMORSKIEJ
Z DNIA 25.10.1939
WŁADYSŁAW CHMIELEWSKI
EWARD NOWICKI
RYSZARD OSIECKI
ANTONI SZCZEPAŃSKI

CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

Po lewej stronie napisu wyryto symbol krzyża.

Na płycie poziomej umieszczono tablicę z jasnego kamienia z napisem treści:

W 35 ROCZNICĘ
ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI
SPOŁECZEŃSTWO
MIASTA I GMINY
NOWE n/W

Stan obiektu dobry, w przypadku obrzeża mogilnego zadowolający (widoczny znaczny ubytek obrzeża oraz spękania od frontu mogiły). Teren wokół mogiły zadbane. Niezbyt czytelny napis na płycie poziomej. Główny napis pamiątkowy nie zawiera szczegółowej informacji, iż w mogile pochowany jest śp. Ryszard Osiecki zamordowany przez Niemców, zaś pozostałe 3 nazwiska należą do ofiar, których miejsce spoczynku nie jest znane.

W przypadku podjęcia prac renowacyjno-remontowych zaleca się uaktualnienie treści napisu pamiątkowego oraz naprawę ubytku obrzeża mogilnego.

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do uczytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 5/2019.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Burmistrzowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów oraz poprawy wizerunku obiektów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)